

Renus 2022-1

ARCHEOLOGISCHE VERENIGING RIJNSTREEK,
AFDELING 6 VAN DE AWN, VERENIGING VAN
VRIJWILLIGERS IN DE ARCHEOLOGIE

MAART 2022

IN DIT NUMMER:

- AGENDA ALGEMENE LEDENVERGADERING
- JAARVERSLAGEN 2021
- IN MEMORIAM HANS POSTMA
- VOOR U BIJGEWOOND
- EEN KONINKLIJKE ONDERSCHIEDING VOOR AAD VAN DER GEEST
- PROEFSLEUVEN IN VOORSCHOTEN
- BOEKBESPREKING

Renus is een uitgave van de Archeologische Vereniging Rijnstreek, Afd. 6 van de AWN.
Redactie: P.J.M. de Baar.

Gegevens uit Renus mogen worden overgenomen, mits met voldoende bronvermelding, en er een kopie van het artikel, waarin gegevens uit Renus werden verwerkt, aan de redactie wordt gestuurd.

+++++

Vondstmeldingen

Als u iets gevonden heeft waarvan u denkt dat het van belang kan zijn, of als u weet dat anderen vondsten hebben gedaan, belt u dan a.u.b. met het gemeentebestuur van de plaats waar dat plaatsvindt of gevonden heeft; vraagt u naar de voor archeologie verantwoordelijke ambtenaar op de gemeentesecretarie.

Wel houdt onze afdeling zich aanbevolen voor melding van plaatsen waar graafwerkzaamheden plaats (gaan) vinden. Help mee het bodemarchief te redden: een kleine vondst kan het begin van iets belangrijks zijn! Ons nieuwe emailadres: awnrijnstreek@hotmail.com.

Meehelpen met opgravingen?

Heeft u belangstelling om actief deel te nemen aan het veldwerk, dan kunt u bij het bestuur vernemen welke projecten in uitvoering zijn of binnenkort zullen komen en voor de precieze gegevens over plaats en tijd. Met nadruk wordt erop gewezen dat ervaring absoluut niet vereist is.

Restaureren, tekenen en vondstverwerking

Deze werkzaamheden vinden plaats in onze werkruimte, Archeologiehuis Zuid-Holland, naast Archeon in Alphen aan den Rijn, elke maandagavond en dinsdag (behoudens als er een feestdag of lezing is).

Opgave van nieuwe leden

Nieuwe leden kunnen zich aanmelden via het inschrijfformulier op de website van de landelijke AWN: <https://www.awn-archeologie.nl/lid-woorden/>.

Het basislidmaatschap kost € 55,-- per jaar. Leden ontvangen viermaal per jaar het tijdschrift *Archeologie in Nederland*. Nieuwe leden worden persoonlijk uitgenodigd voor een eerste kennismaking met de afdeling.

Archeologische Vereniging Rijnstreek, afdeling 6 van de AWN,

Archeonlaan 1A,

2408 ZB Alphen aan den Rijn

e-mail: awnrijnstreek@hotmail.com

website <https://www.awn-archeologie.nl/afdeling/rijnstreek/>

Bankrekeningnummer: NL70 INGB 0003 1492 23

Beste leden van de Archeologische Vereniging Rijnstreek, afdeling 6 van de AWN, Vereniging van Vrijwilligers in de Archeologie,

Deze eerste Renu van het jaar 2022 bevat, naast alles wat met de Algemene Ledenvergadering van doen heeft (waaronder jaarverslagen), helaas nog weer minder bijdragen dan die in 2021. Dat is deels verklaarbaar vanwege de Corona-pandemie, die zelfs bestuursleden niet onaangetast liet.

Wel zijn er enkele nieuwe ontwikkelingen. Zo wordt inmiddels zowel in onze werkruimte (boven) in het Archeologiehuis op maandagavond (behalve 11 april, 18 april en 6 juni) van 19.30 tot 22.00 uur en dinsdag (behalve 29 maart) van 11.00 tot 16.00 uur als in de bibliotheek Bollenstreek aan de Lange Voort in Oegstgeest, op woensdag en zaterdag van 14.00 tot 16.00 uur, gewerkt aan een project voor het registreren van stempels op Romeinse dakpannen (en dergelijke). Dit staat onder leiding van Julia Chorus en Guus Gazenbeek, die daar ook graag hun kennis over willen delen. Het is helemaal niet moeilijk en na even de kunst afgekeken te hebben is het invullen van het formulier haast routinewerk. Het enige lastige is om de tekst te lezen, maar daarvan komen voorbeelden beschikbaar en doordat alles ook goed gefotografeerd wordt, kan eventueel zelfs later nog een betere lezing vastgesteld worden. Als u denkt dat dit een interessante klus voor u is, meldt u zich dan op een maandagavond of dinsdag in onze werkruimte, of bij de voorzitter.

Een ander project is het overdragen van oude vondstcomplexen aan het Provinciaal Depot. Hiertoe moeten vrijwel alle oude vondst dozen vervangen worden door nieuwe, bubbeltjesplastic en krantenpapier vervangen door een soort schuimplastic dat niet verpulvert en gescheurde zakken en dergelijke vervangen door nieuwe, waarbij ook de registratie verbeterd wordt. Dit is een fikse klus, maar onontkoombaar omdat anders het Depot de vondstcomplexen niet accepteert (en dat geldt ook voor de papieren uitwerking, foto's enz.). Inmiddels zijn Hans-Willem van der Leeuw en Piet de Baar begonnen aan het zware werk (sommige vondst dozen wegen wel iets meer dan het thans toegelaten maximum – en moeten dan soms gesplitst worden). Ook hier geldt dat er nog wel een paar handjes bij kunnen, zodat er bijvoorbeeld twee groepen gevormd kunnen worden en het werk dus dubbel opschiet. Ook hiervoor kunt u zich bij de voorzitter melden...

Wat de bestuursmutaties betreft waren wij blij dat er snel in de vacature van penningmeester (Els Koeneman) en lid (Piet de Baar) nieuwe bestuursleden gevonden zijn. Die laatste bleef overigens nog wel de notulen van vergaderingen maken, want dat is een klusje dat niet door velen gewenst wordt. Maar het na korte tijd weer beëindigen van het bestuurslidmaatschap van secretaris Deandra de Looff en onlangs Aad van der Geest laat leemtes achter, en wie naar de toekomst kijkt ziet dat volgend jaar Pierre van Grinsven af zal treden en niet herkiesbaar is. We zijn dus dringend op zoek naar nieuw bloed. Wie zich geroepen voelt, melde zich! Inlichtingen over de inhoud van het secretariaat en het tijdsbeslag kunnen ingewonnen worden bij de voorzitter.

Het bestuur wenst u veel leesplezier.

VOORWOORD VAN DE VOORZITTER

De Corona-pandemie begint voor velen en veel verenigingen eindelijk weer wat af te nemen en dus ontstaat er weer wat perspectief voor de toekomst, in ieder geval de nabije. Wanneer je hoort van het besmet raken van onbekenden, kun je nog enigszins afstandelijk reageren, maar wanneer ook in het bestuur personen aangetast blijken te zijn, komt het toch wel heel dichtbij. Laten we hopen dat dit niemand van bestuur en leden meer zal treffen. Ik weet niet hoeveel leden Corona opgelopen hebben of in zeer nauwe kring ermee te maken gehad hebben (dat mag je tegenwoordig ook niet eens meer weten vanwege privacy) en hoop dus maar dat het zo weinig mogelijk mag zijn geweest.

Als je op een door Corona ontregeld jaar als 2021 terugkijkt, zijn er een heleboel zaken stil komen te liggen of maar mondjesmaat gecontinueerd, maar gelukkig zijn er ook best veel zaken ‘gewoon’ doorgegaan of juist nieuw gestart. Ik wijs op het voltooien van de reeks van zes publiksboekjes door Pierre van Grinsven en de aanbidding van enkele ervan (en de laatste twee binnen afzienbare tijd). Het voor een groot deel thuisbezorgen ervan bij alle leden was voor de daaraan meewerkenden een flinke klus, waarvoor ik op deze plek nog mijn erkentelijkheid uitspreek. Ik denk ook aan de Archeohotspot in Oegstgeest, waar ik ook nog bij betrokken mocht zijn. En ik denk aan de succesvolle “Archeosoos”, die ook in 2021 voortgezet is. Elke ongeveer vier weken wordt er een digitale bijeenkomst georganiseerd, aanvankelijk alleen voor degenen die vooral op de maandag en dinsdag actief waren, maar later ook voor met name nog niet zo lang geleden toegestreden leden, en in principe kunnen alle leden zich hiervoor aanmelden. Het is (vrijwel) altijd op een maandagavond om 20.00 uur en in de loop van die dag ontvangen alle belangstellenden een mailtje met daarin een link. Door die een aantal minuten voor begin van de sessie aan te klikken, kan men automatisch deelnemen. Wie nog niet deelneemt maar dat wel wil, melde dat aan het email-adres awnrijnstreek@hotmail.com.

Een kookpot en tegel uit de vijver van kasteel Endegeest, gerestaureerd bij de Archeohotspot Oegstgeest (foto: Philip Pieterse)

Een andere ontwikkeling is wat ik maar eenvoudig ‘grondradar’ zal noemen, maar er zijn meerdere technieken bij betrokken. In ieder geval is het non-destructief onderzoek, waarbij met name de samenstelling van de grond in beeld gebracht wordt. Als er funderingen of dergelijke in de grond zitten, geven die op de radarbeelden een bepaalde kleur. Overigens is het interpreteren van al die verkregen gegevens best wel een dingetje: dat leer je niet in vijf minuten... Maar het initiatief van met name de afdeling Kempen en Peelland, dat leidde tot de aanschaf van de betreffende apparatuur en de oprichting van de landelijke WGMA, ondervond veel weerklank. Voor niet-destructief onderzoek hoef je niet zoveel vergunningen te hebben als bij een opgraving; uiteraard is wel de medewerking van de eigenaar of huurder van de

betreffende grond of het betreffende gebouw nodig. Het is vergelijkbaar met het pieperen in de bovenste 30 cm., wat vrijgegeven is (behalve op een archeologisch monument, en vóór, tijdens of na een reguliere opgraving enz. enz.). In heel Nederland hebben heel wat mensen zich opgegeven voor een cursus om met die apparatuur te leren werken. Hoe deze zaken zich verder zullen ontwikkelen, moet nog afgewacht worden. In ieder geval heeft het al wel tot een conflict geleid tussen ons bestuurslid Aad van der Geest en het hoofdbestuur, de reden waarom Aad zijn lidmaatschap van de AWN opzegde – een voor ons zeer betreuenswaardige gang van zaken! Al op de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering op 11 april zal het mogelijk zijn elkaar weer eens fysiek te ontmoeten. Laat u zich deze kans niet voorbij gaan. Ik roep u dus toe: tot ziens! En blijf gezond!

Uw voorzitter, Joost Vorst.

UITNODIGING ALGEMENE LEDENVERGADERING AWN- AFDELING RIJNSTREEK OP MAANDAG 11 APRIL 2022

Aanvang **19.30 uur!** Archeologiehuis Archeon/Alphen aan den Rijn

Agenda:

1. Opening
2. Vaststelling agenda
3. Mededelingen
4. Notulen van de Algemene Ledenvergadering van 19 april 2021 (zie elders in deze *Renus*)
5. Jaarverslagen (zie elders in deze *Renus*)
6. Verslag van de kascontrolecommissie voor 2021
7. Benoeming kascontrolecommissie voor 2022. Bij deze doen wij een klemmend beroep op u om u hiervoor aan te melden, is het niet als lid, dan als reserve-lid
8. Financiën 2021 (zie de stukken elders in deze *Renus*) en decharge van het bestuur
9. Bestuurssamenstelling:
  - a. De statutaire bestuursperiode van vier jaar van voorzitter Joost Vorst is afgelopen en hij is herkiesbaar voor nog een periode van vier jaar. Hij stelt zich herkiesbaar. Tegenkandidaten kunnen gesteld worden volgens art. 10.2 van de statuten tot uiterlijk zeven dagen voor de ALV, schriftelijk ondersteund door tenminste tien leden. Deze kandidaatstelling moet vergezeld gaan van een schriftelijke verklaring van de kandidaat, waarin deze verklaart bereid te zijn in het bestuur zitting te nemen.
  - b. Op de ALV van 19 april 2021 trad penningmeester Els Koeneman af, maar verklaarde zich bereid om het werk te blijven verrichten totdat het bestuur een nieuwe penningmeester gevonden zou hebben, waartoe de ALV het bestuur machtiging verleende. Gelukkig kon al snel Jurgen van Oostenrijk als nieuwe penningmeester gevonden worden, die ook het werk overnam. Nu wordt gevraagd hem te benoemen voor een eerste termijn van (in dit geval) drie jaar. Ook hier kunnen ingevolge art. 10.2 van de statuten tegenkandidaten gesteld worden.
  - c. Voor de bestaande vacature voor secretaris heeft het bestuur nog geen kandidaat gevonden, en evenmin voor de onlangs ontstane vacature van algemeen bestuurslid. Meldt u zich voor zo'n vacature aan!
10. Rondvraag
11. Sluiting

Na afloop zal er een lezing plaatsvinden.

Dit geheel wordt besloten door een 'gezellig samenzijn', waarbij wij weer eens bij kunnen praten na elkaar, althans lieflijk, zo lang niet gezien te hebben. U bent dus van harte uitgenodigd!

BESTUURLIJK JAARVERSLAG 2021 VAN DE ARCHEOLOGISCHE VERENIGING RIJNSTREEK, AWN-AFDELING 6

Bestuur

Het bestuur kende in 2021 de volgende samenstelling:		gekozen:	aftredend:
Joost Vorst	voorzitter	19 maart 2018	2022
Pierre van Grinsven	vice-voorzitter	25 maart 2019	2023
Vacature	secretaris	...	...
Jurgen van Oostenrijk	penningmeester	19 april 2021	2025
Aad van der Geest	lid	19 april 2021	2025
Ernst Sprietsma	lid	19 april 2021	2025

Op de ALV van 2020 had Els Koeneman als penningmeester na het voltooiën van twee perioden van vier jaar statutair af moeten treden. Gezien de onmogelijkheid om een ALV te houden vanwege de lockdown werd besloten dat zij nog een jaar aan zou blijven om geen enorme problemen te krijgen. Ook op de ALV van 19 april was er nog geen opvolger bekend, zodat zij wel formeel aftrad maar bleef functioneren. Het bestuur is Els zeer dankbaar dat zij zo bereidwillig was om haar werkzaamheden voort te zetten en was zeer gelukkig dat al snel Jurgen van Oostenrijk als haar opvolger kon aantreden, zodat die periode maar kort geduurd heeft.

Penningmeester: Jurgen van Oostenrijk

Hallo AWN-leden, mijn naam is Jurgen en ik ben sinds vorig jaar Penningmeester a.i. van de AWN Rijnstreek. Na mijn studie Egyptologie en Archeologie in Leiden ben ik in de ICT gaan werken en momenteel ben ik full-time ICT-adviseur bij Hogeschool Leiden. Om toch nog mijn interesse in de archeologie te kunnen bevredigen ben ik sinds vorig jaar lid van de AWN, waardoor ik reeds heb kunnen meehelpen met de opgraving in Hazerswoude-Rijndijk en sinds kort ook met het Romeinse dakpannen project van Julia Chorus. Elke maandag avond ben ik in het archeologie huis in Alphen aan den Rijn te vinden. Tot slot ben ik bestuurslid, penningmeester a.i. en ook secretaris a.i.

Algemeen

Zie voor de statuten van de Archeologische Vereniging Rijnstreek onze website. In 2021 heeft het bestuur maar liefst negen maal vergaderd, digitaal gehouden via het programma TEAMS. Onderwerpen die het afgelopen jaar, net als al vele jaren daarvoor, op de agenda stonden, zijn: de financiering van publicaties, de uitwerking van vroegere opgravingen van onze afdeling, de Nationale Archeologiedagen en de relatie met de gemeenten binnen ons werkgebied (ook al waren die vanwege de Corona-perikelen niet intensief). De notulen van de vergaderingen zijn steeds geprint en daarna te vinden op het prikbord in de werkruimte. De vacature van secretaris was vervuld door de benoeming van Deandra de Looff, die een grote inbreng had waar het digitale zaken betreft. Maar door toegenomen drukte bedankte zij helaas al in het najaar. Sedertdien zit het bestuur weer zonder secretaris...

Penningmeester Els Koeneman en daarna Jurgen van Oostenrijk bleef penvoerder voor twee gesubsidieerde projecten: ten eerste een project "Publieksbereik Archeologie", waarbij de archeologie onder de aandacht van het publiek gebracht wordt met onder andere een serie

publieksboekjes, en een project “Maritiem archeologisch onderzoek Brittenburg (Lugdunum)”. De ook voor kleinere verenigingen als Rijnstreek geldende nieuwe Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen (WBTR) noopt dat binnen vijf jaar de statuten aangepast zullen moeten worden. Dankzij voldoende juridische kennis binnen het bestuur konden de vóór 1 juli aan te brengen aanpassingen inderdaad gerealiseerd worden, en voor de statutenwijziging wordt gewacht op het onderhanden zijnde denkwerk bij het hoofdbestuur en vergelijkbare verenigingen.

Dit jaar werd deelgenomen aan de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering van de AWN door Jurgen van Oostenrijk te Amersfoort. Regelmatig waren ook bestuursleden present bij (digitaal) overleg over ontwikkelingen in het Limes-gebied, zoals op de Netwerktafel Romeinse Limes, en voor een iets latere periode de ‘Ontstaan van Holland’-tafel van de provincie. Ook was er een vertegenwoordiging in het overleg van de werkgroepen Voorschoten, Wassenaar en Leidschendam-Voorburg en met de gemeenten Alphen aan den Rijn, Bodegraven, Katwijk en Teylingen, al was het weinig en meestal digitaal.

Huisvesting

De gastvrijheid die wij genieten in het Archeologiehuis werd tot onze tevredenheid gecontinueerd. Helaas hebben we er ook in 2021 weinig gebruik van kunnen maken door de lockdowns. Het restauratiewerk aan van het Provinciaal Depot ontvangen materiaal vond maar mondjesmaat plaats gedurende kortere tijd.

Omgang met Archeon en Provincie

Ook in het verslagjaar was er overleg met Archeon (en de Vereniging van Vrienden van Archeon) en de Provincie, maar minder intensief en bij laatstgenoemde voornamelijk over financiële zaken. Het formeel aanbieden van al onze Renus Reeks Rapporten en de zes publieksboekjes aan de betreffende gedeputeerde ten bewijze dat wij aan de voorwaarden voor het verkrijgen van subsidie volledig voldaan hebben, moest telkens weer uitgesteld worden vanwege de Corona.

Werkzaamheden

Voor zover de omstandigheden het toelieten is in het verslagjaar gewerkt aan de uitwerking van meerdere kleinere opgravingen. Dat van de (nood)opgraving in het Jeruzalemshofje in 1994 door Leo den Hollander kwam gereed, evenals de determinatie van de vondsten uit 1978 aan de Cruquiusweg.

De planning om een drietal locaties op het voormalige vliegveld Valkenburg op te graven in nauwe relatie met de bedrijven ADC en Archol kon door allerlei oorzaken ook in 2021 niet gehaald worden; dit is nu verder doorgeschoven naar 2022.

Hoewel strikt genomen de ArcheoHotspot in de bibliotheek Bollenstreek in Oegstgeest geen activiteit van AWN-Rijnstreek is, hebben diverse leden bij de opzet en het functioneren ervan heel wat inzet geleverd. Deze werd op 30 september geopend met een knallende happening, en daarna werd er doorgewerkt aan vondsten, deels nog nooit eerder bekeken, die in of rond kasteel Endegeest gedaan waren – niet alleen puzzelen, maar ook determineren. Toen dit afgelopen was, werd begonnen met scherven uit Alphen-De Hoorn (Swanendrift) te puzzelen en waar mogelijk te lijmen; dit materiaal was al gedetermineerd.

Door een kleine commissie werd eens gekeken naar ons bezit aan computers en randapparatuur. We moeten met onze tijd mee en dat vergt soms flinke investeringen. Na heel veel gewikt en gewogen te hebben, is uiteindelijk onze bestaande desktop eens flink opgeschoond en van (deels) nieuwe programmatuur voorzien, wat eigenlijk ‘op een koopje’ kon, zodat veel geld

bespaard is. Wel werd overgegaan (voor de opslag van grote bestanden) van Dropbox naar een gratis One Drive abonnement, waar ook jaarlijks geld mee bespaard wordt.

Tentoonstellingen

De expositie van de vondsten van Hof te Waarder te Nieuwerbrug in het Wierickehuis te Nieuwerbrug werd ook dit jaar gecontinueerd.

Website

De website van de Rijnstreek is te vinden op: <http://www.awn-archeologie.nl/06/>. Kopij voor de website kan gericht worden aan het algemene e-mailadres: awnrijnstreek@hotmail.com. Voor actuele informatie kan op de website gekeken worden. De website werd verrijkt door de plaatsing erop als e-book van alle beschikbare Renus Reeks Rapporten en (hoewel nog niet voltooid) de catalogus van onze bibliotheek. Kijk daar eens om te zien wat voor boeken op archeologisch gebied we al niet bezitten. Nu is onze bibliotheek niet een echte uitleenbibliotheek, maar als een boek uw intense belangstelling wekt, kan er altijd wel een oplossing gevonden worden.

Leden

Het aantal leden bedroeg aan het begin van het verslagjaar 129. Dit aantal steeg iets en aan het eind van het jaar bedroeg het 132 (en vier instellingen). In totaal krijgen ruim 140 personen en instanties de *Renus* toegezonden. Naast de leden zijn dit een aantal buitenleden en heel wat instanties, bestaande uit overige AWN-organen, evenals gemeenten en historische verenigingen die binnen ons werkgebied vallen, waardoor onze activiteiten beter zichtbaar worden voor overheden en zusterverenigingen. Het is verheugend dat de start van de ArcheoHotspot in Oegstgeest diverse daaraan deelnemenden ertoe bracht om zich als lid aan te melden.

Om in deze tijden van weinig persoonlijk contact toch de band met de leden niet te verliezen, werden er enige digitale ‘kennismakingsbijeenkomsten’ gehouden, in de wandeling wel de ‘archeologiesoos’ genoemd, waarin de leden elkaar kunnen leren kennen, en uiteraard ook archeologische onderwerpen besproken worden. Deze vonden vrij geregeld plaats, zeker in tijden dat er op de maandagavonden niet gewerkt kon worden. Wel kan geconstateerd worden dat het aantal deelnemers wat afnam.

Een daartoe ingestelde Educatiecommissie heeft zich gebogen over het organiseren van wat wel genoemd wordt een ‘beginnerscursus’, waarin de meest elementaire zaken op archeologiegebied aan de orde komen, zoals binnen (theoretisch) als buiten (praktisch). Omdat tegelijkertijd dezelfde wens leefde in Oegstgeest (in het kader van de ArcheoHotspot) als Alphen aan den Rijn, is dit voorlopig even op een lager pitje gezet; in ieder geval zijn er genoeg uitdagingen, zoals het vinden van geschikte docenten, de lesstof, de praktijklessen (toch maar in iemands achtertuin als er geen echte opgraving in de buurt is?) enz. Dat speelt te meer omdat wij zelf geen opgravingen, of desnoods zaken als veldverkenningen, konden of mochten organiseren, om tal van redenen. Hopelijk komt dit nog wel van de grond. Op een van de archeosozen gaf Deandra de Looff al een soort voorzet, en ook andere (bestuurs)leden vertelden wat over technieken, de vondstcategorieën e.d. Als andere afdelingen van de AWN dit al vele jaren succesvol gedaan hebben, moet dit toch zeker ook in de Rijnstreek kunnen?

Lezingen

In 2021 vonden helaas geen lezingen plaats. Lezingen e.d. worden op de website aangekondigd. Leden en belangstellenden ontvangen ook via e-mail een uitnodiging. Er vonden drie presentaties plaats van gepubliceerde publieksboekjes, te weten op 17 februari te Bodegraven (digitaal), op 4 mei te Voorschoten in het Museum daar, en op 9 november te Nieuwveen, in Het Anker. Zie elders in deze *Renus* uitvoeriger.

Publiciteit

In 2021 is er slechts één nummer van ons afdelingsblad *Renus* verschenen. De eindredactie werd verzorgd door Piet de Baar. De wens van het bestuur om te komen tot een grotere frequentie van uitgave is dit jaar dus helaas niet gerealiseerd. Het elan is bij de redacteur dusdanig gezakt dat hij er – na dertig jaar! – mee wil stoppen. Bij deze worden gegadigden opgeroepen om zijn werk over te nemen. De voorzitter zal dit graag met u bespreken.

Archeologische contacten

Sinds de invoering van de nieuwe wet op de archeologische monumentenzorg in september 2007 zijn de gemeenten verantwoordelijk voor het uitvoeren en handhaven van het archeologisch beleid.

In 2008 zijn we begonnen met het invoeren van AWN-correspondenten, leden van de AWN of van een historische vereniging, die in hun (deel van een) gemeente mede toekijken of de gemeente wel in overeenstemming met de nieuwe wet handelt. Deze correspondenten blijken in de praktijk naar tevredenheid te functioneren, zij het vaak in een signalerende functie, waardoor het bestuur toch nog veel hulp bij het zetten van verdere stappen moet bieden. Dit bleef ook in 2021 doorgaan, zij het wel op een beperkte schaal door de belemmeringen vanwege Corona.

Contacten met archeologische bedrijven

Met enkele archeologische bedrijven werden goede betrekkingen onderhouden. Dit resulteerde in medewerking aan een grote opgravingscampagne in het Westvaartpark in Hazerswoude-Rijndijk door Vestigia. Dit was een uitgerekende kans voor vooral nieuwere leden om hier kennis van het opgraven in de praktijk op te doen. Maar het gaf ook de nodige problemen, vanwege communicatie, juridische aspecten en roosters. Ook het stilleggen van het project door de onverwachte vondst van een onontplofte bom bevorderde de gang van zaken niet.

Het voornemen van de AWN om samen met andere partners eens een groot onderzoek naar alle schansen uit de tijd van het beleg van Leiden (1573/74) uit te gaan voeren, kon ook in 2021 nog niet geconcretiseerd worden.

Het bestuur.

ARCHEOLOGISCH JAARVERSLAG 2021

Er zijn dit jaar geen opgravingen of waarnemingen gedaan, net als in de jaren ervoor. Wel hebben leden kunnen graven of metaaldetecteren in het Westvaartpark; zie elders. Ook is er op het strand van Katwijk en in Valkenburg met grondradar gespeurd naar vondsten of constructies in de grond, maar dat leverde helaas vrijwel niets op. Toch hebben hier enkele (nieuwere) leden ervaring opgedaan die ze later wellicht ten nutte kunnen brengen.

Ook is er flink gewerkt aan de rapportage van onze opgravingen in de vorm van onze bekende *Renus Reeks Rapporten* en ook in de vorm van publieksboekjes. Er zijn er in totaal zes verschenen, die de AWN-leden van onze afdeling gratis krijgen. Wil men extra boekjes bestellen, dan kan dat via ons email-adres: awnrijnstreek@hotmail.com. De kosten bedragen 5 euro per stuk, exclusief verzendkosten.

De volgende publiek boekjes zijn verschenen.

1. Menno Dijkstra en Pierre van Grinsven: *Het Merovingische grafveld van Rijnsburg. Een bijzonder rijksmonument uit de vroege middeleeuwen.*
2. Pierre van Grinsven: *Voorschoten Archeologisch Bezien. Een kort overzicht van de archeologische geschiedenis van Voorschoten.*
3. Pierre van Grinsven: *Een zoektocht naar de Romeinen in Bodegraven.*
4. Pierre van Grinsven en Piet de Baar: *Sporen van de oudste bewoning in Nieuwveen.*
5. Pierre van Grinsven: *Een kleine Merovingische nederzetting ontdekt bij een publieksopgraving in Katwijk.*
6. Pierre van Grinsven en Leo den Hollander: *Buitenplaats Swanendrift. Archeologisch onderzoek naar de buitenplaats Swanendrift, Alphen aan den Rijn.*

Deze publieksboekjes zullen t.z.t. ook als E-book verschijnen.

Daarnaast is er veel werk verzet om ons papieren archief te digitaliseren en op deze wijze toegankelijk te maken voor de buitenwereld. Hier moet nog veel gedaan worden; hulp kunnen we goed gebruiken. Dus meldt u aan!

FINANCIËEL JAARVERSLAG 2021 EN BEGROTING 2022

Financieel gezien was het effect van de corona-pandemie gunstig voor de vereniging: geen lezingen, geen werkzaamheden in het Archeologiehuis, dus weinig kosten, terwijl de afdracht door de landelijke AWN wel doorging. We hebben daardoor weer een beetje meer vlees op de botten. De begroting voor 2022 gaat wel weer uit van enige activiteit.

De subsidiepot voor de 3 projecten (Brittenburg / Publiekspublicaties / Publieke opgraving) is in 2021 niet volledig aangesproken. Er worden bij alle projecten nog wel enige kosten verwacht; we hopen dat ze in 2022 afgerond kunnen worden.

Beide overzichten (van de financiën van de Archeologische Vereniging Rijnstreek en het overzicht van de verstrekte subsidies) vindt u op de volgende bladzijden. Het overzicht van de subsidies is cumulatief: per project worden de inkomsten en de uitgaven vanaf het begin tot en met 2021 getoond.

ARCHEOLOGISCHE VERENIGING RIJNSTREEK
AWN afdeling 6 - Uitgaven en inkomsten 2021

kosten			begroot		opbrengsten/ontvangsten			begroot	
A	Lezingen	€	-	€ 450,00	1	Retributie AWN	€ 1.420,00	€ 950,00	
B	Renus / Renusreeks	€	197,73	€ 1.000,00	2	Rente plusrekening	€ -	€ 30,00	
C	Bestuurskosten	€	392,19	€ 250,00	3	vergoeding opgravingen	€ -	€ 100,00	
D	Kosten Huisvesting etc.	€	172,48	€ 250,00	4	Subsidies	€ 3.300,00	€ 1.000,00	
E	Deskundigheidsbevordering	€	145,20	€ 100,00	5	Inkomsten Renus reeks	€ 370,00	€ 100,00	
F	Kosten opgravingen	€	-	€ 100,00	6	overig	€ -	€ -	
G	Kosten Uitwerkingen	€	-	€ 550,00	7	uit eigen vermogen	€ -	€ 520,00	
H	Overkapping archeohotspot	€	2.365,79	€ -					
totaal kosten		€	3.273,39	€ 2.700,00	totaal opbrengsten		€ 5.090,00	€ 2.700,00	
Balans							€ 1.816,61		

liquide middelen bank,kas			
betaalrekening	31-12-2021	€	1.824,22
spaarrekening	31-12-2021	€	4.990,36
TOTAAL	31-12-2021	€	6.814,58
	31-12-2020	€	5.015,86
vermogen t.o.v. 2020		€	1.798,72

(reserveringen hardware: per jaar 500 voor 2 computers:

BEGROTING 2022

uitgaven			inkomsten		
A	Lezingen	€ 450,00	1	Retributie AWN	€ 1.500,00
B	Renus en Renus-reeks	€ 500,00	2	Rente spaarrekening	€ -
C	Bestuurskosten	€ 250,00	3	vergoeding opgravingen	€ -
D	Huisvesting/facilitaire/diversen	€ 150,00	4	Subsidies	€ -
E	Deskundigheidsbevordering	€ 100,00	5	Inkomsten Renus reeks	€ 100,00
F	Kosten opgravingen	€ 150,00	6	overig	€ -
G	Kosten Uitwerkingen	€ -	7	uit eigen vermogen	€ -
	Verzekering inboedel				
	Dropbox opslag				
H	overig	€ -			
totaal		€ 1.600,00	totaal		€ 1.600,00

Financiële verantwoording extra subsidies verkregen in 2018 (start in 2017)

Subsidie	Inkomsten 2017-2021	Uitgaven 2017-2021	Over
Brittenburg	€ 17.650,00	14.803,78	€ 2.846,22
Publiekpublicati	€ 46.200,00	€ 39.385,52	€ 6.814,48
Publieke opgravi	€ 40.000,00	€ 30.967,53	€ 9.032,47
		Saldo RABO	€ 18.693,17

2017-2021 Brittenburg								
omschrijving	inkomsten	uitgaven publiciteit	uitgaven maritiem onderzoek	uitgaven duikoperatie	uitgaven diverse kosten	Uitgaven EMI onderzoek	Totaal uitgaven	
subsidie provincie Zuid Holland	€ 17.650,00							
uitgaven 2018		€ 423,50	€ 6.000,00	€ 0,00			€ 6.423,50	
uitgaven 2019		€ 3.248,85	€ 0,00	€ 0,00			€ 3.248,85	
uitgaven 2020					€ 166,25		€ 166,25	
uitgaven 2021		€ 399,23			€ 700,00	€ 3.865,95	€ 4.965,18	
totaal inkomsten	€ 17.650,00							
totaal uitgaven			€ 14.803,78				€ 14.803,78	
nog over	€ 2.846,22							

2017-2021 Publiekpublicaties							
omschrijving	inkomsten	uitgaven publieks boekjes	uitgaven opgravings rapporten	uitgaven diverse kosten			Totaal uitgaven
subsidies provincie Zuid-Holland, landelijke AWN 2018	€ 35.800,00						
uitgaven 2018		€ 0,00	€ 5.244,08				€ 5.244,08
subsidie prov Zuid-Holland 2019	€ 10.400,00						
uitgaven 2019		€ 0,00	€ 4.277,02	€ 19,07			€ 4.296,09
uitgaven 2020		€ 11.272,00	€ 7.212,23				€ 18.484,23
uitgaven 2021		€ 11.241,75		€ 119,37			€ 11.361,12
totaal inkomsten	€ 46.200,00						
totaal uitgaven			€ 39.385,52				
nog over	€ 6.814,48						

2018-2021 Publieke opgraving							
omschrijving	inkomsten	uitgaven PR	uitgaven opgraving	uitgaven onderzoek & rapportage	uitgaven overig		Totaal uitgaven
subsidies provincie Zuid-Holland, landelijke AWN, gemeente Katwijk, bouwbedrijf Campri	€ 40.000,00						
uitgaven 2018		€ 3.271,32	€ 24.507,95	€ 0,00			€ 27.779,27
uitgaven 2019		€ 0,00	€ 2.276,62	€ 402,33			€ 2.678,95
uitgaven 2020				€ 35,99			€ 35,99
uitgaven 2021					473,32		€ 473,32
totaal inkomsten	€ 40.000,00						
totaal uitgaven							€ 30.967,53
nog over	€ 9.032,47						

NOTULEN VAN DE ALGEMENE LEDENVERGADERING 2021

NOTULEN VAN DE ALGEMENE LEDENVERGADERING VAN DE ARCHEOLOGISCHE VERENIGING RIJNSTREEK, tevens afd. 6 van de AWN, gehouden op maandag 19 april 2021 via TEAMS. Ingelogd zijn 26 personen, waaronder alle vier zittende bestuursleden en de drie kandidaat-bestuursleden.

1. De voorzitter, Joost Vorst, **opent** de vergadering en heet allen hartelijk welkom.
2. De **agenda**, zoals verzonden in de *Renus* 2021-1 p. 5, wordt ongewijzigd vastgesteld.
3. Er zijn geen **mededelingen**. De voorzitter herdenkt kort de in het afgelopen jaar ons ontvallen leden, Ton Huisman en onlangs Hans Postma.
4. De **notulen** van de vorige Algemene Ledenvergadering van 25 maart 2019, die nog niet vastgesteld waren (omdat er in 2020 geen ALV gehouden is), zijn aan de leden toegezonden in de *Renus* en hebben, getuige de ontvangen 15 reactieformulieren, geen reden gegeven tot het maken van op- of aanmerkingen en zijn unaniem goedgekeurd.
5. Het bestuurlijk en archeologisch **jaarverslag**, zowel over 2019 als over 2020, zijn op dezelfde manier vastgesteld. Door Dick van der Kooij wordt erop gewezen dat in de archeologische verslagen titels van publicaties genoemd worden die z.i. onjuist zijn. De ene was echter een voorlopige, die al door een andere definitieve vervangen is, en de andere is wél correct [zoals ook na nader onderzoek nog eens extra bleek].
6. Van de **kascontrolecommissie** zijn goedkeurende verslagen over 2019 en 2020 ontvangen dd. 26 maart 2021. De leden hiervan, J. Snatersen en D.C. Steures, zijn niet aanwezig zodat die ze niet voor kunnen lezen, maar de voorzitter toont de verslagen voor de camera. De commissie adviseert het bestuur te dechargeren voor het gevoerde beleid ter zake.
7. Benoeming **leden van de kascontrolecommissie** die in 2022 de jaarcijfers over 2021 moeten bekijken: de voorzitter meldt dat Bert Zandbergen zich hiervoor beschikbaar heeft gesteld. Els Koeneman als huidige penningmeester geeft een korte uitleg wat het werk van die commissie inhoudt en hoeveel (weinig) tijd dit van de leden vergt: eens per jaar een avond, waarin de bonnetjes gecontroleerd en het beleid besproken worden. Er meldt zich staande de vergadering niemand, zodat de voorzitter zal trachten een of meer leden te werven, waarvan dan bericht aan de leden gedaan zal worden.
8. Bij de **Financiën** is door allen op één na voor goedkeuring van de cijfers (inclusief begroting 2021) gestemd; het blijkt dat die ene tegenstem een vergissing is. Hiermee is het bestuur decharge verleend voor het financieel beheer in 2019 en 2020. De voorzitter memoreert dat er onder de kandidaat-leden niemand zit die het penningmeesterschap wilde overnemen. Hij doet een dringend beroep op de leden om zich hiervoor beschikbaar te stellen. Els Koeneman legt uit wat het werk van penningmeester van onze vereniging inhoudt en hoeveel werk en tijd dat kost. Zij biedt aan voorlopig aan te blijven en een kandidaat de nodige tijd in te werken en te begeleiden. Daar zich niemand meldt, zal het bestuur in deze behoefte trachten te voorzien.
9. Vanwege het statutaire niet-herkiesbaar zijn neemt de voorzitter bij de **bestuursmutaties** afscheid van Els Koeneman en Piet de Baar. Hij dankt hen voor hun inzet in de afgelopen jaren en gaat in op hun rol binnen het bestuur. Aangezien er geen tegenkandidaten gesteld zijn en de

gestemd hebbende leden unaniem voor waren, zijn Deandra de Looff, Aad van der Geest en Ernst Sprietsma gekozen als nieuwe bestuursleden; de voorzitter heet hen van harte welkom.

10. Van de **rondvraag** wordt geen gebruik gemaakt. Els meldt dat de manier van downloaden van de pdf's van de Renus Reeks Rapporten, die zeer onduidelijk was en waar over geklaagd werd, inmiddels verbeterd is.

11. Hierna **sluit** de voorzitter de vergadering.

Vervolgens geeft hij het woord aan Jasper Boelsma, die een presentatie geeft over '(De rol van) Zwaarden door de eeuwen heen'. Deze geeft aanleiding tot een boeiende discussie. Na afloop vindt onder een aantal aanwezigen nog 'een gezellig samenzijn' plaats.

IN MEMORIAM

Dit jaar ontviel ons een gewaardeerd lid: op 11 mei overleed in zijn woonplaats Voorschoten Hans Postma. Als emeritus-hoogleraar aan de universiteit Delft was hij een autoriteit op het gebied van metallurgie en een archeoloog vindt nog wel eens wat van metaal. Hij kon, dankzij zijn relaties met universitaire en andere instellingen, metaal laten onderzoeken op samenstelling, waarbij percentages tot drie cijfers achter de komma nauwkeurig bepaald konden worden. Zo was hij zeer geïnteresseerd in de metalen gevonden bij de opgravingen in Bodegraven, waar hij ook een artikeltje over in de *Renus* publiceerde. Zijn bijdrage aan de totstandkoming van het Renus Reeks Rapport over Bodegraven is dan ook groot geweest, niet alleen wat het metaal betreft. Hij verdiepte zich, haast tot aan zijn dood toe, in de bouwgeschiedenis van het castellum daar en kwam met allerlei alternatieven ten opzichte van de al heersende opvattingen. Ook verder was hij altijd zeer geïnteresseerd in de archeologie en Rijnstreek. Van zijn dossiers en boeken mochten wij een selectie ontvangen, die inmiddels geïnventariseerd is. Daarbij bleek dat er heel veel materiaal tussen zit, vaak in de vorm van fotokopieën, waar de gemiddelde archeoloog weinig mee kan beginnen. We moeten ons er nog eens over beraden of de dossiers die voor Rijnstreek té specialistisch zijn, een beter onderdak kunnen vinden, waar specialisten op dat gebied er meer mee kunnen doen dan wij. Hoe dan ook zijn wij dankbaar voor dit legaat!

VOOR U BIJGEWOOND:

Dat in Corona-tijd er niet veel activiteiten waren, zal geen betoog behoeven. Toch is er af en toe nog wel wat, zoals de presentatie van het door Menno Dijkstra en Pierre van Grinsven geschreven boekje over het Merovingisch grafveld te Rijnsburg. Op 11 september 2020 vond dit in Rijnsburg plaats, waarbij de burgemeester van Katwijk het woord voerde en Menno een inleiding hield. Hierna werd naar het park gewandeld, waarna dat door de (weinig) aanwezigen op veilige (Corona-)afstand bewonderd kon worden. Door de maatregelen konden naast de auteurs geen leden van het bestuur, laat staan gewone leden van Rijnstreek aanwezig zijn. Ook al kon deze presentatie nog ter plaatse gebeuren, inspirerend werkt het niet.

Een al evenmin ideaal alternatief is een presentatie digitaal te houden (per ZOOM of TEAMS). Zo op 17 februari 2021 de aanbieding van het eerste exemplaar van het door Pierre van Grinsven geschreven boekje *Een zoektocht naar de Romeinen in Bodegraven*. Dit 43 pag. tellende overzicht van de Romeinse geschiedenis van Bodegraven werd in ontvangst genomen (zij het niet lijfelijk) door wethouder J. van den Heuvel. Van de tien deelnemers was namens de gemeente Paul Rouing present, namens de Historische Kring Bodegraven Broos de Groot, en

verder de auteur en bestuursleden van Rijnstreek. De wethouder toonde zich een fanatiek verzamelaar van alles wat er aan literatuur over het Romeinse verleden van zijn gemeente ooit verschenen is en hield een gloedvol betoog. Hij verklaarde zich een voorstander van samenwerking met Rijnstreek en zou ook graag een archeologische hotspot in Bodegraven zien. Wat opgraven betreft is hij natuurlijk ook aan de wet gebonden, maar zou toch graag een publieksopgraving gerealiseerd willen zien. Nu zijn er niet bepaald plekken in overvloed waar die plaats zou kunnen vinden, maar in ieder geval wordt er nu over nagedacht. Wie weet wat voor goeds er uit een nauwe samenwerking zou kunnen groeien...

De presentatie van het volgende deeltje over Voorschoten vond plaats op 4 mei in zeer klein gezelschap in Museum Voorschoten (vanwege de corona-maatregelen slechts tien personen). Namens Rijnstreek waren aanwezig voorzitter Joost Vorst, Pierre van Grinsven en Piet de Baar; de gemeente was vertegenwoordigd door o.m. wethouder Marcel Kramswinkel, die het boekje in ontvangst nam. Schrijver Pierre van Grinsven vertelde in zijn aanbiedingswoord over het voornemen om in het museum een archeohotspot te organiseren en ook verder de relatie met de gemeente te intensiveren. Ook de secretaris van het museum, Jan Koster, bepleitte dit. Het Historisch Genootschap staat er positief tegenover.

Op 9 november vond in Nieuwveen de overhandiging van het eerste exemplaar van het publieksboekje over de opgravingen aan de Muggenlaan plaats aan de vroegere voorzitter van de Historische Kring Liemeer Aldert Zijl. Helaas was de avond niet druk bezocht, en dan nog vooral door personen uit Nieuwveen, terwijl al onze leden uitgenodigd waren. Door Pierre van Grinsven werd een toelichting over de totstandkoming van de opgravingen en het rapport gegeven, en Piet de Baar hield een verhaal over een belangrijk pand op het opgravingsterrein, het Schouten- of Polderhuis, later de Johannes-stichting.

EEN KONINKLIJKE ONDERSCHIEDING VOOR AAD VAN DER GEEST

Op 26 april 2021 werd ons bestuurslid verrast door een zeer zorgvuldig geheimgehouden actie: tijdens de 'lintjesregen' viel ook Aad van der Geest het genoegen ten deel om lid in de orde van Oranje-Nassau te worden. Dat was niet uitsluitend vanwege zijn jarenlange inzet voor de archeologie; bepaald niet. Al sinds de oprichting van de Stichting Oud Sassenheim in zijn woonplaats was hij daarvan lid en niet zomaar een slapend lid, maar een wakkere speurder naar het verleden. Vooral etymologie van namen van plaatsen en percelen boeit hem en daarover heeft hij dan ook het nodige gepubliceerd, met name in het 'huisorgaan' van SOS, *De Aschpotter*. Maar ook in commissies en dergelijke was hij vaak vertegenwoordigd (uiteraard ook in de commissie van de SOS die over de archeologie gaat). Maar ook wijder dan alleen Sassenheim gaat zijn belangstelling: in allerlei gremia die de hele bollenstreek en vooral Lisse betreffen, had of heeft hij zitting. Ook aan diverse publicaties heeft hij meegewerkt. Kortom, als er iemand een lintje verdiend had, was het wel Aad. Ook al kon de uitreiking fysiek pas later plaatsvinden, de 'happening' per digitaal medium was buitengewoon geanimeerd en de verrassing bij de gedecoreerde er niet minder om.

Hier mag ook vermeld worden dat hij van een instelling die bepaalde vrijwilligers een soort 'beloning' toe mag kennen ook Aad selecteerde en hij zijn 'prijzengeld' ad 800 euro meteen ter beschikking stelde van de archeologie. Aangezien een actie om op een kavel in de Lisserpoelpolder waar oude funderingen in de grond vermoed worden, ongeveer dat bedrag zouden vergen als er eerst verkennend onderzoek door middel van grondradar zou plaatsvinden, was een 'match' al snel gevonden. Wij kunnen hem daar alleen maar héél dankbaar voor zijn, want anders was er wellicht helemaal geen grondradar-onderzoek geweest of had de

financiering weer andere problemen met zich meegebracht. Helaas kon dit onderzoek nog niet in 2021 gerealiseerd worden.

PROEFSLEUVEN IN VOORSCHOTEN

Hans-Willem van der Leeuw

Als enthousiaste AWN-leden bezochten wij, Peter Kikkert en Hans-Willem van der Leeuw, de proefsleuven waar het opgravingbedrijf SOB-research uit Heinenoord op 9 oktober 2020 bezig was.

Het bedrijf heeft aan de Veurseweg in Voorschoten een hele week diverse proefsleuven gegraven en was op zoek naar veenpaden/knuppelwegen. Er was een kans dat in dat gebied, een deels aflopende strandwal naar veen, die paden gevonden zouden worden. Uiteindelijk zijn ze helaas niet gevonden. Wel hoorden we van de aanwezige archeologen dat ze op de flank van het met veen afgedekte oude duin een zeer mooie vuurstenen pijlpunt en een vuurstenen schrabber gevonden hadden. Deze artefacten behoren waarschijnlijk tot de Vlaardingencultuur en dateren uit het Neolithicum, rond 3500-2500 voor Christus.

Ook goed zichtbaar waren in de sleuven de verschillende overgangen van zand- naar veenlagen. Verdere vondsten bleven beperkt tot een enkele scherf uit de Nieuwe Tijd.

SOB-archeologen druk aan het werk.

(foto: Hans-Willem van der Leeuw)

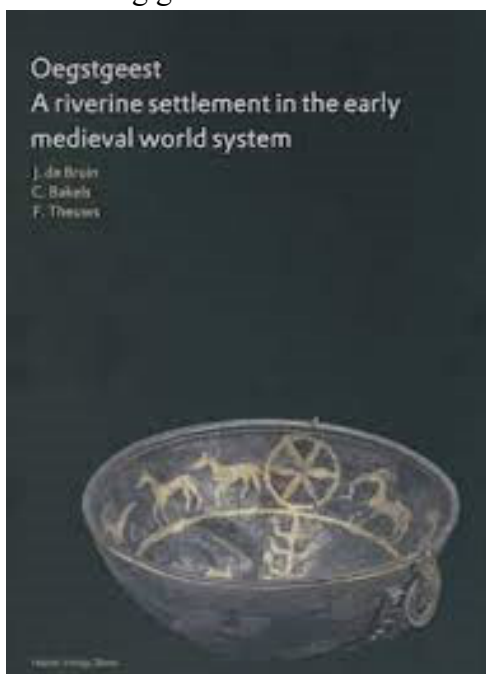
VOOR U GELEZEN:

A riverine settlement

Het boek waar half Oegstgeest al jaren op wachtte – ik in elk geval – is er: *Oegstgeest. A riverine settlement in the early medieval world system*. Het is de wetenschappelijke analyse van de opgravingen die in 2014 werden afgerond in Nieuw Rhijnegeest, tussen de A44 bij museum Corpus en de Oude Rijn. De redactie vormt een eminent wetenschappelijk team: Jasper de Bruin, destijds de belangrijkste opgravingleider, nu conservator bij het Rijksmuseum van Oudheden; Corrie Bakels, emeritus hoogleraar bioarcheologie; en Frans Theuws, dorpsgenoot en tot voor kort decaan van de Archeologische Faculteit. De hoofdstukken zijn geschreven door ruim twintig specialisten. Het is dan ook een gewichtig boek: het weegt meer dan 2,5 kg, telt 575 A4 pagina's en kost niet minder dan € 129,=.

Er staat veel in, heel veel. Voor een deel bevat het de uitwerking van wat we al wisten. De kadewand bijvoorbeeld was inderdaad ruim 300 meter lang, maar zag er niet overal hetzelfde uit: de noordelijke helft was een zware kade met meerpalen, geschikt voor de zeeschepen van die tijd; het zuidelijke deel was meer een simpele beschoeiing met een paar boothellingen. De twee gevonden houten schoenleesten zijn toch gewoon een linker en een rechter leest; ze waren bij de vondst nog met een veter aan elkaar gebonden. En het bit dat een van de begraven paarden in de mond had, was versierd met zilver en had een model dat verder uitsluitend in de buurt van het Angelsaksische Sutton Hoo is aangetroffen, u weet wel, van de Netflixfilm 'The Dig'.

Het boek is ook uiterst gedetailleerd. Het is fascinerend om te lezen hoe, bij wijze van spreken van week tot week, de in de zesde en zevende eeuw begraven mensen zijn ontbonden tot de geraamten die bij de opgraving zijn aangetroffen. Of wat de betekenis kan zijn van de verschillende kralen in het gevonden collier. Maar ook hoe je 60 pagina's kunt produceren over de circa 330 gevonden potten en schalen en dergelijke, allemaal in stukken en brokken, allemaal in tekening gebracht.

Overdorp was door geulen, de uitlopen van veenkreekjes in de Rijn, verdeeld in vier delen, vier boerenerven. Op elk van die erven stond door de jaren heen – in totaal 175 jaar – een boerenhoeve, een 'woonstalhuis' waarin 's winters ook de koeien op stal stonden, met een aantal bijgebouwen, waaronder grote opslagschuren, 7 × 25 meter ongeveer. Op twee van de erven – niet steeds dezelfde – stond ook een kleinere woning, voor personeel of de oude generatie of iets dergelijks. Volgens een globale benadering woonden er op elk erf zo'n 15 mensen, zodat de totale bevolking van Overdorp kan worden geschat op rond 60 personen. De erven waren met elkaar verbonden door dammen en een brug.

Tussen de erven en de kade stonden gebouwen waarin misschien ambachtslieden huisden; dit wordt nog uitgezocht.

In het jaar 602 werd de kust geteisterd door een enorme stormvloed. Heel Overdorp raakte overstroomd; het

dorp zal toen een aantal jaren verlaten geweest zijn, waarna het door een geheel of gedeeltelijk andere groep mensen weer werd opgebouwd. Ze waren zeker niet zelfvoorzienend: ze hielden koeien, varkens en schapen, hadden misschien een grote eenden- en visvijver, maar verbouwden geen graan. Ze moesten van alles van buiten het dorp gehaald hebben, en niet alleen

van dichtbij: uit het Duitse Rijnland kwam aardewerk, wijn en graan; walnoten, druiven en vijgen moeten uit Zuid-Europa zijn geïmporteerd, en met Engeland bestond kennelijk ook een relatie. De Overdorpers maakten deel uit van een internationaal netwerk; een deel van hen moet zich hier en elders met handel hebben bezig gehouden; handelaars uit Engeland en het midden en zuiden van Europa klopten bij hen aan. De kade lag er niet voor niets.

Het in het Engels geschreven boek geeft vele inzichten, tot in de kleinste details. Toch is het nog niet af. Er komt nog een tweede deel waarin wordt ingegaan op de ambachten die in het dorp werden uitgeoefend. Ook zullen allerlei nu nog losse eindjes verder worden uitgeplozen, bijvoorbeeld of niet alleen het bit van het paard maar ook het dier zelf uit Engeland kwam. Dat het boek nog niet af is blijkt ook uit diverse onvolkomenheden; blijkbaar moest de eindredactie in grote haast plaatsvinden. Enkele voorbeelden: ergens wordt verwezen naar fig. 25.3 terwijl het kennelijk fig. 25.2 moet zijn; de meer dan twintig appendices beginnen met nummer 4; het geraamte van een kind wordt in de inleiding dat van een meisje genoemd, onder verwijzing naar een tabel waarin 'possible male' staat, terwijl het geslacht elders als niet bekend of 'unobservable' wordt vermeld.

Dat neemt niet weg dat het een fantastische uitgave is. Maar er is dus nog steeds geen handzaam en gemakkelijk te lezen publiëksboek. Daar hebben Oegstgeestenaren en andere geïnteresseerden toch eigenlijk wel recht op.